

Шинкаренко Інна Олександрівна
кандидат психологічних наук, доцент
доцент кафедри філософії та політології
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Юридична та оперативно-розшукова психології виокремлюють дві складові змісту психологічної готовності персоналу підрозділів до виконання завдань оперативно-службової діяльності (ОСД) поліції:

- 1) знання власних психологічних особливостей, уміння використовувати власні резерви;
- 2) знання психології різних категорій людей і вміння використовувати їх у своїй роботі [1].

Важливою передумовою означеного є використання моделі психологічно-професійних властивостей особистості «оперативного працівника».

Проведене нами дослідження дозволило виокремити психологічні якості та звести їх в певні групи.

Перша група – якості, що зумовлюють соціальну поведінку оперативного працівника: беззавітна відданість Україні; патріотизм; висока пильність; уміння зберігати державну і службову таємницю; чесність і правдивість; любов до своєї професії, відповідальне відношення до своєї справи; високі ділові якості; активна життєва позиція; скромність.

Друга група – інтелектуальні якості, необхідні для професійної діяльності: широкий кругозір, гнучкість і самостійність мислення, прозорливість, винахідливість; інтуїція, заснована на знаннях і досвіді; швидка і точна орієнтація в обстановці і людях; єдність мислення, волі і практичної діяльності; високий рівень розвитку усіх видів пам'яті, спостережливість і уважність; критичність розуму; уміння аналізувати і об'єктивно оцінювати хід і результати ОСД.

Третя група – якості, що визначають здатність діяти за складних (критичних) умов обмеженого часу і недоліку інформації: сміливість, рішучість, твердість, винахідливість, самовладання, здатність піти на розумний оперативний ризик; цілеспрямованість; дисциплінованість і пильність; велика витримка, уміння управляти собою, знаходити правильні рішення, підпорядковувати своїй волі інших людей.

Четверта група – якості, що визначають здатність на користь активної професійної діяльності працювати з людьми, бути керівником: уміння встановлювати і розвивати необхідні для виконання оперативно-службового за-

вдання; швидко розпізнавати політичні, національні, професійні, психологічні і інші індивідуальні особливості людини; правильно будувати стосунки з людьми (злагідність в колективі); уміння впливати на людей в потрібному для справи напрямі, поєднуючи твердість і гнучкість, дотримувати психологічний такт в стосунках.

П'ята група – якості, що забезпечують високу працездатність: емоційно-вольова стійкість; фізична витривалість, здатність працювати в умовах тривалих перевантажень; завзятість у подоланні труднощів, здатність переносити тяготи служби в оперативних підрозділах кримінальної поліції; непримхливість і уміння пристосовуватися до скрутних умов життєзабезпечення, збереження оптимізму в будь-якій обстановці.

Як свідчить практика та теоретичні положення психологічного забезпечення ОСД, формування і розвиток професійно значущих морально-психологічних якостей співробітника відбувається у процесі навчання і практичної оперативно-службової діяльності [2].

До професійних якостей оперативного працівника поліції слід віднести пильність, що є однією з найважливіших професійних якостей під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. Вона особливо потрібна працівникові, коли поведінка об'єкта оперативної уваги створює загрозу суспільним інтересам та погрожує життю і здоров'ю громадян, коли необхідно запобігти злочинним діям і вжити заходів щодо нейтралізації злочинних дій. У тісному зв'язку з пильністю знаходиться і така професійна якість співробітника, як конспіративність, тобто уміння маскувати себе і свої дії перед злочинним оточенням. Співробітник повинен в будь-якій обстановці поводитися природно, не викликаючи ні в кого жодних підозр.

До професійних якостей співробітника належить також спостережливість – уміння помічати з необхідною повнотою і точністю факти, що представляють оперативний інтерес, і правильно аналізувати їх.

Пильність, конспіративність і спостережливість – це якості, без яких не може обійтися жоден оперативний працівник кримінальної поліції. Проте працівник кримінальної поліції повинен мати і певні вольові якості: ініціативність, сміливість, рішучість, наполегливість, самостійність, витримку і самовладання, дисциплінованість. Велике значення має оперативно-службовий досвід, який не повинен втрачатися у зв'язку із зміною положень і частою реорганізацією в підрозділах поліції.

У сучасній науці склалася думка, що оперативно-службовий досвід – це знання (уміння, навички) способів (прийомів) проведення оперативно-розшукових заходів, придбані співробітниками підрозділів кримінальної поліції під час реалізації своїх повноважень та тренінгів, службової та психологічної підготовки у вигляді вирішення психологічних завдань різної складності [3, с. 78-83].

Оперативно-службовий досвід повинен систематизуватися, аналізуватися, узагальнюватися, на його основі мають розроблятися стандартизовані

оперативно-бойові методики, готуватися методичні рекомендації по навчанню тактиці дій і оперативно-бойовій та психологічній підготовці особового складу спецпідрозділів міліції.

Удосконалення психологічного забезпечення ОСД кримінальної поліції має відбуватись двома шляхами:

1) запровадження інноваційних методів під час занять з психологічної підготовки:

- запровадження моделювання предметного і соціального змісту майбутньої ОСД під час тренінгів;

- використання діагностики і моніторингу процесу професійного становлення майбутніх фахівців на ґрунті використання методу проєктів, що дозволяє будувати навчальний процес виходячи з інтересів курсантів та надає їм можливість виявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї навчальної пізнавальної діяльності, результатом якої є створення методики аналізу оперативної обстановки в умовах підготовки та проведення спеціальної операції різних видів та розробки планів спеціальних заходів, спрямованих на вирішення конкретних задач СБД, а також комплексної психологічної характеристики службово-бойової ситуації та психологічного портрету злочинців [4];

2) здійснення наукових досліджень, спрямованих на формування системи психологічного забезпечення ОСД поліції (міліції), а саме:

- дослідження психологічного аспекту оперативно-службової діяльності (ОСД);

- визначення психологічних особливостей діяльності суб'єктів ОРД;

- розробка науково обґрунтованих психологічних характеристик особи злочинців, що повинні враховуватись під час оперативно-службової діяльності;

- розробка рекомендацій психологічного і тактичного характеру для дій в умовах мінливої складної оперативної обстановки;

- розробка сучасної психологічної методики щодо підбору персоналу кримінальної поліції залежно від видів завдань ОСД (детективи, аналітики), психологічного супроводу організації професійної і психологічної підготовки персоналу підрозділів кримінальної поліції для успішного вирішення завдань протидії злочинності;

- наукове обґрунтування та дослідження впливу об'єктивних та суб'єктивних факторів, що знижують ефективність сучасної системи психологічного забезпечення ОСД оперативних підрозділів кримінальної поліції;

- розробка концептуальної структурно-функціональної моделі психологічної готовності працівників оперативних підрозділів до виконання оперативно-службових задач;

- здійснити психологічний аналіз суб'єктів ОСД діяльності кримінальної поліції та на його основі запропонувати психологічні засади підбору та вивчення кандидатів на службу в оперативні підрозділи кримінальної поліції за напрямками спеціалізації;

- вивчення проблем та визначення шляхів удосконалення психологічної реабілітації працівників оперативних підрозділів після виконання завдань у злочинному середовищі та бойовій обстановці АТО;
- вивчення досвіду поліцій світу щодо використання досягнень юридичної психології під час проведення спеціальних операцій та впровадження його в ОСД поліції України;
- розробка пропозицій щодо використання методів психодіагностики з метою моніторингу ситуації в злочинному середовищі.

1. Криволапчук В. О. Напрями вдосконалення психологічного супроводу діяльності підрозділів кримінальної міліції ОВС України / В. О. Криволапчук // Наука і правоохорона. – 2013. – № 2. – С. 5–10.

2. Швець Д. В. Підготовка майбутніх офіцерів МВС України до охорони і забезпечення громадського порядку як актуальна проблема фахової підготовки / Д. В. Швець // Международные научно-практические конференции 2014 года [Електронний доступ]: http://asconf.com/rus/archive_view/473.

3. Дідковський В. А. Сучасні вимоги до професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ та інноваційні шляхи їх реалізації / В. А. Дідковський // Вища освіта України. – 2010. – Дод. 4, том II (20). – Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору.

4. Шинкаренко І. О. Напрями формування психологічної стійкості майбутнього правоохоронця у контексті реформування вищої освіти в Україні // І. О. Шинкаренко // Інноваційні процеси у сучасному просторі юридичної освіти: реалії, тенденції, перспективи : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2015. – С. 107–110.

Санакоев Дмитро Борисович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності та спеціальної техніки
факультету № 1 ДДУВС

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ОПЕРАТИВНИХ СПІВРОБІТНИКІВ ПОЛІЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

У контексті прагнень України до європейського співтовариства зазначимо, що у 2000 році країнами ЄС засновано Європейський поліцейський коледж [1]. На його базі, а також на базі *відомчих навчальних закладів поліції країн ЄС* проводять навчання *атестовані науковці-співробітники поліції навчальних закладів із підготовки працівників поліції країн ЄС* (у т.ч. Німеччини, Франції, Італії, Польщі, Чехії, Словенії, Угорщини, Румунії, Литви, Латвії, Естонії) для національних правоохоронців, зокрема за такими напрямками: «Відмивання коштів», «Торгівля людьми», «Розповсюдження наркотиків», «Міжнародна організована злочинність»; «Боротьба з тероризмом»;